

Haagse propaganda

Het gaat weer goed met de Nederlandse economie als we de laatste berichten uit Den Haag mogen geloven. De economische groei neemt toe, de werkloosheid loopt terug, het financieringstekort van de overheid daalt en de inflatie blijft laag. Al met al genoeg redenen tot tevredenheid bij de Haagse beleidsmakers. Met het politieke oogstjaar 1990 voor de boeg is dat voor de politieke gezagsdragers een zeer verheugende ontwikkeling. Met het naderen van het eerstvolgende electorale ijkpunt is echter extra waakzaamheid geboden ten aanzien van de economische data die over ons uitgestort worden. Statistieken liegen niet, maar kunnen wel zodanig gepresenteerd worden dat zij niet langer louter feitelijke informatie verschaffen maar dienen ter ondersteuning een politiek opportuun geachte visie.

Het meest pregnant komt het goochelen met cijfers naar voren in het 'geschoonde' werkloosheidscijfer van het CBS. Volgens de nieuwe definitie was de werkloosheid in november (415.000) ruim 250.000 lager dan de cijfers van de arbeidsbureaus uitwijzen. Dat ruimt prettig op als het CBS-cijfer tot uitgangspunt voor beleid wordt genomen en het lijkt er sterk op dat dit gebeurt getuige het nieuwjaarsartikel van Rutten in *ESB* van vorige week. Vergeten is allang de waarschuwing die het Centraal Planbureau in september nog liet horen. Volgens het CPB dienen geen nadere conclusies uit het nieuwe geschoonde cijfer getrokken te worden tot een reeks van cijfers beschikbaar is en/of de statistische basis van het geschoonde cijfer is verbeterd¹. Alhoewel het CPB niet voor iedereen de hoogste autoriteit in Nederland is, vertrouwde het nieuwjaarsartikel ons ook nog toe dat de CPB-analyses gemiddeld genomen een bruikbaar kompas vormen om bij het beleid op te varen. Blijkbaar is dit een van de uitzonderingen die de regel bevestigen.

Een andere discutabele kwestie is de vraag is of het nu wel zo goed gaat in Nederland. Zowel in internationaal als in historisch perspectief kan men daar twijfels over hebben. Hooguit bevinden wij ons in een conjuncturele opgang die nog geenszins een structurele wending in de goede richting hoeft te betekenen. Ten eerste de situatie op de *arbeidsmarkt*. De toename van de werkgelegenheid is nog nauwelijks in een daling van de werkloosheidscijfers tot uitdrukking gekomen. Bij internationale vergelijkingen vertroebelen definitieverschillen het beeld en misschien is het daarom aardig eens te kijken naar de ontwikkeling van het totale aantal werkenden per land. Een dergelijk cijfer houdt tegelijk rekening met verborgen werkloosheid in sociale-zekerheidswetten, scholing en vervroegde-uitredingsregelingen die de werkloosheid verlagen maar niet tot meer werkgelegenheid leiden. Het economisch actieve deel van de bevolking tussen 15 en 64 jaar is sinds 1983 in Nederland volgens OESO-cijfers slechts met 0,3% toegenomen. Internationaal gezien een zwakke prestatie, vooral als men bedenkt dat de participatiegraad in Nederland traditioneel laag is. Gevoegd bij enkele andere arbeidsmarktindicatoren als de verandering in de werkloosheid en de verandering in het procentuele aandeel langdurig werklozen schaarde de OESO in de jongste *Economic Outlook* Nederland dan ook onder het selecte groepje landen waar "labour-market performance appears to have worsened by most measures", waarbij de huidige conjuncturele opleving sinds 1983 afgezet wordt tegen de voorafgaande piek van 1979².

De ontwikkeling van de *economische groei* is in de jaren tachtig vrijwel parallel verlopen aan die in West-Duitsland. Voor 1988 schat de OESO de Nederlandse groei echter een vol procent lager in dan de Duitse. Deze trendafwijking wordt niet verduidelijkt en er valt dan ook wat te

zeggen voor de Haagse claim dat de OESO-schatting voor de Nederlandse groei in 1988 te laag is. Het is echter te vroeg om op grond van dit ene gunstige jaar te concluderen dat het achterblijven van de Nederlandse groei een overwonnen probleem is. In 1986 en 1987 liep de Nederlandse groei nog duidelijk achter op het EG-gemiddelde en de vrees is dan ook gerechtvaardigd dat 1988 een incidentele uitschieter was na twee relatief magere jaren. Voor het gelijk oplopen in 1989 en 1990 valt na de gunstige uitkomst in 1988 des te meer te vrezen, als we rekening houden met de voorspelde afname van de groei in West-Duitsland. Het hoeft geen betoog dat de Nederlandse groei in breder internationaal perspectief (VS, Japan, en Zuidoost-Azië) ronduit teleurstellend is.

De opgaande fase van de conjunctuur heeft ook niet tot een corresponderende reductie van het *financieringstekort* geleid. De politieke druk zal in een pré-verkiezingsjaar toenemen om de budgettaire broekriem, die jaren heeft gekneld, eindelijk weer eens wat minder strak aan te halen. Hierdoor zal de bezuinigingsmoeheid zich dit jaar nog sterker gaan manifesteren. Een aanzienlijke meevaller in de reductie van het financieringstekort lijkt er dan ook niet in te zitten. Gaat het eigenlijk wel de goede kant op? Met een geschat financieringstekort van 5,9% in 1988 voor de totale overheid (OESO-cijfers) is het tekort lager dan in de piekjaren 1982-1984. In alle jaren tot 1981 en ook in 1985 was het financieringstekort echter aanzienlijk geringer dan in 1988. In 1990 zal de regering nog geen stap verder zijn dan in 1985. Duidelijk is in elk geval dat van een anti-cyclisch begrotingsbeleid in het geheel geen sprake is geweest. Dit doet des te meer vrezen voor de broosheid van het Nederlands financieel-economisch herstel mocht zich onverwacht een terugval in de economische groei of een recessie voordoen. In vele andere landen die eind jaren zeventig of begin jaren tachtig ontspoorde overheidsfinanciën hadden, is veel duidelijker van een daadwerkelijke vermindering van overheidstekorten sprake. Voorbeelden hiervan zijn Japan, het VK, Zweden, Denemarken en Frankrijk. Zelfs in de VS zal het tekort van de federale overheid tussen 1985 en 1990 als percentage van het bnp ruwweg gehalveerd zijn (van 4,9% in 1985 naar 2,5% in 1990). Voor de totale overheid heeft in de periode 1985-1988 al bijna een halvering plaatsgevonden (van 3,3% naar 1,7%).

De daling van de aardgasprijs sinds 1986 is een belangrijke negatieve factor geweest voor de ontwikkeling van het financieringstekort. Andere landen mogen hier minder onder geleden hebben of zelfs van geprofiteerd hebben, maar dat doet niets af aan de omvang van het probleem dat het financieringstekort vormt voor de Nederlandse economie. In landen waar wel orde op zaken is gesteld, zal men in veel mindere mate te maken krijgen met een verdringing van alternatieve overheidsbestedingen door rentelasten. In Nederland zullen overheidsinvesteringen wel weer kind van de rekening worden, waardoor we ook in de toekomst niet vreemd moeten opkijken als de groei op het EG-gemiddelde blijft achterlopen. De zeer geringe voortuitgang die de laatste jaren onder een gunstige wereldconjunctuur geboekt is met het vergroten van het actieve deel van de bevolking doet vrezen dat de situatie van onbenut arbeidspotentieel zal voortduren en groeivertragend zal blijven werken.

A.J. Wolters

1. Centraal Planbureau, Macro economische verkenning 1989, 's Gravenhage, september 1988, blz. 77.

2. OESO, Economic Outlook, december 1988, blz. 34,39-40.